

חד אמר: זו בית תרייקי. וחד אמר: זו פרם.

תני רב יוסף: תירם זו פרם.

והיינו, שהפרסים הם צאצאי יפת.

ומבארת הגמרא פסוקים נוספים שהוזכרו
באותו פרק:

סבתה ורעמה וסבתכא:

תני רב יוסף: סבתא וסבתכא, שהם שמות
דומים, הם שמות עמים הגרים בסמוך, זה
מסביב לזה: ונקרא המחוז הפנימי "סקיסתן
גוייתא" והוא מוקף בהרים שבהם שוכנת
"סקיסתן ברייתא".

בין חדא לחדא, המרחק בין המחוז הפנימי
לבין הסובב אותו הוא מאה פרסי פרסאות
מסביב. והיקפה של סקיסתן החיצונית הוא
אלפא פרסי.

[בראשית י'] ותחי ראשית ממלכתו בבל
וארך ואכד וכלנה.

בבל — כמשמעה.

ארך — זה אורכיכות, ואכד — זה בשכר, כלנה
— זה נופר נינפי.

[בראשית י'] מן הארץ החיא יצא אשור.

תני רב יוסף: אשור זה סילק.

ויבן את נינוה ואת רחבת עיר ואת כלה.

נינוה — כמשמעו.

או ריש לקיש הוה סחי בירדנא, וזעירי שהיה
מבבל הושיט לו יד, ולזעירי הוא אמר זאת.

או רבה בר בר חנה הוה סחי בירדנא, ורבי
אלעזר הוא שהושיט לו יד.

כי אתא ריש לקיש לקמיה דרבי יוחנן וסיפר
לו את מה שאמר לרבי אלעזר, אמר ליה רבי
יוחנן: לאו היינו טעמא, לא זהו המשל
והנמשל של הכתוב.

כי אי נמי סליקו היו עולים כולחו בימי
עזרא, גם לא הוה שריא שורה שכינה
במקדש שני.

היות דכתיב [בראשית ט כז]: יפת אלהים
ליפת וישכן באחלי שם.

א-1 ומשמעות הפסוק היא: אף על גב דיפת
אלהים ליפת, שזכו הפרסים, שהם מזרע
יפת, לבנות את בית שני — אבל אין
השכינה שורה אלא במקדש שבנה שלמה,
באחלי שם, ששלמה הוא מצאצאיו.

ומבארת הגמרא: ופרסאי — מנא לן דמיפת
קאתו, הם באים?

דכתיב [בראשית י']: בני יפת: גמר ומגוג
ומדי, ויון ותבל, ומשך ותירם.

גומר — זה גרמניא. (30)

מגוג — זו קנדיא. מדי — זו מקדוניה. יון —
כמשמעו. תובל — זה בית אונייקי. משך —
זו מוסיא.

תירם: פליגי בה רבי סימאי ורבנן, ואמרי
לה רבי סימון ורבנן.

רהובות עיר — זו פרת דמישן, כלח — זו פרת דבורסוף.

ואת רסן בין נינוה ובין כלח היא העיר הגדלה.

רסן — זה אקטיספון.

"היא העיר הגדלה" -

איני יודע אם נינוה היא "העיר הגדולה", אם או רסן היא "העיר הגדולה".

כשהוא אומר [יונה ג]: "ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים, מהלך שלשת ימים" — הוי אומר: נינוה היא העיר הגדולה.

ומביאה הגמרא ביאור שמות נוספים:

[במדבר יג] ושם אחימן ששי ותלמי, ילידי הענק.

תנא: אחימן — מיומן הגיבור וחזק שבאחים. (31)

ששי — שמשים את הארץ כשחיתות, בורות הנוצרים מכבודו.

תלמי — שמשים את הארץ תלמים תלמים, שחורץ בארץ מכובדו.

דבר אחר [נמחק על ידי רש"י]: אחימן בנה ענת, ששי בנה אלוש, תלמי בנה תלבוש.

ילידי הענק — שמעניקין החמה בקומתן, שמרוב גובהם נראה כאילו צוארם נוקב את חלון הרקיע, ואור החמה הוא כענק לצוארם.

אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי: עתידה רומי שתפול ביד פרס. שנאמר [ירמיהו מט]:

"לכן שמעו עצת ה' אשר יעין אל אדום [רומי], ומחשבותיו אשר השב אל יושבי תימן: אם לוא יסחבום [בני פרס הנמשלים ל]צעירי הצאן, אם לא ישים עליהם נזיהם.

מתקיף לה רבה בר עולא להא דאמר רבי: וכי מאי מניין משמע דהאי "צעירי הצאן" — פרס הוא!?

אם מהא דכתיב [דניאל ח]: האיל אשר ראית בעל הקרנים הוא מלכי מדי ופרס.

ומכך שנמשלו מלכי פרס לאיל נאמר שצעירי הצאן הם הפרסים.

ואימא יון. דכתיב [דניאל ח]: והצפיר השעיר — מלך יון?

וממשיכה הגמרא מה עלה בגורלה של קושיה זאת:

כי פליק כשעלה רב הכיבא בר סורמקי לארץ ישראל, אמרה לקושיה זאת קמיה דההוא מרבנן.

אמר ליה: וכי רבה בר עולא, שהוא מאן דלא ידע פרושי קראי — מותיב תיובתא לרבי!?

כי מאי "צעירי הצאן" — זוטרא דאחוחי, צעיר האחים מבני יפת, הכתובים בפסוק, והוא פרס.

דתני רב יוסף לעיל: תירס — זה פרס.

31. מלשון ימין שהיא היד החזקה. ביאור הענין לפי רש"י סוטה לד ב

שנאמר בנבואת מיכה על עת בוא המשיח [ה ב]: לכן, הקב"ה יתנם את מלכות רומי הרשעה לשליטים על כל העולם עד עת יולדה ילדה [במשך תשעה חדשים, כמו תשעת ירחי לידה].

ואז, יתר אחיו — ישובון על בני ישראל.⁽³²⁾

תנו רבנן: כל הלשכות שהיו במקדש לא היו להן מזוזה, לפי שאינן עשויות לדור שם, חוץ מלשכת פרהדרין שחייבת במזוזה מפני שהיה בה בית דירה לכהן גדול.

אמר רבי יהודה: אם תאמר שלשכת פרהדרין חייבת במזוזה מן התורה מפני דירת כהן גדול שהיתה בה, יש להקשות: והלא כמה לשכות היו במקדש שהיה להן בית דירה, לפעמים, לאיזה שהוא צורך, ובכל זאת לא היה להן מזוזה?!

אלא הטעם שלשכת פרהדרין חייבת במזוזה, כי גזירה היתה שיניחו בה מזוזה, כדי שלא יאמרו הבריות, שהכהן הגדול ב"בית האסורין" הוא חבוש.

והוינן בה: מאי טעמא דרבי יהודה הסובר שאף על פי שהיה בה בית דירה, אין די בזה להחשיבה למקום דירה כדי לחייבה במזוזה.

אמר רבא: היות וקסבר רבי יהודה: כל בית שאינו עשוי להיות בית דירה בין לימות החמה ובין לימות הגשמים — אינו נקרא בית חשוב. ורק בית חשוב חייב במזוזה.

איתיביה אביי לרבא: והכתיב "והכיתי את

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, משום רבי יהודה ברבי אלעאי: עתידה רומי שתפול ביד פרס.

ויש ללמוד זאת בקל וחומר: ומה מקדש ראשון, שבנאוהו בני ישראל שהם בני שם והחריבוהו כשדיים — סופו של דבר שנפלו כשדיים ביד פרסיום.

מקדש שני, שבנאוהו פרסיום, והחריבוהו רומיים — אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסים?!

אמר רב: עתידה פרס שתפול ביד רומי.

אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב: וכי יתכן כי בנויי בוני המקדש יפלו ביד הרומים שהם סתורי, סותרי בית שני?!

אמר להו: איך, אכן, כי גזירת מלך [הקב"ה] היא.

איכא דאמרי, כך אמר להו: אינהו נמי הפרסים, הא קא סתרי בי כנישתא בתי כנסת.

תניא נמי הכי: עתידה פרס שתפול ביד רומי.

טעמא חדא — דסתרי בי כנישתא.

ועוד, גזירת מלך הוא, שיפלו בונין ביד סותרין.

דאמר רב יהודה אמר רב: אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים.

ובמעשר עד שיראו את "פני הבית". ואם הכניסן לסוכה באחד מימות חג הסוכות, נקבעו בה הפירות לחיוב מעשר כאילו "ראו פני הבית".

הרי, שסובר רבי יהודה שאף בית שאינו עשוי לדור בו כל השנה חשוב בית.

וכי תימא לתרץ שאינו מחייב אלא מדרבנן.

אי אפשר לתרץ כך. כי

בשלמא לענין עירוב ומזוזה — שפיר איכא למימר שחיובם הוא מדרבנן.

אלא מעשר — מי איכא למימר שמן התורה פטורים הן, ומכל מקום מדרבנן חייב ב-1 לעשר?!

והרי יש לחשוש שיבואו אנשים לידי מכשול, כי יחשבו שהפירות הללו חייבים במעשר מן התורה, ואתי ויבואו לאפרושי מעשר מן החיוב, מטבל שחיובו מדאורייתא, על הפטור, על פירות שחיוב המעשר שלהם הוא רק מדרבנן.

וכן יבואו לטעות גם להיפך, להפריש מן הפטור על החיוב!

אלא, אמר אביי: לא נחלקו רבי יהודה ורבנן בחיוב מזוזה של לשכת פרהדרין שהיא מן התורה בשבעה ימים של פרישה.

דכולי עלמא לא פליגי, ואף רבי יהודה מודה דמחייבא מדאורייתא, כשם שהוא מחייב סוכת החג במזוזה בחג, משום שהוא דר בה באותן ימים. והוא הדין בלשכת פרהדרין, שהיא חייבת מדאורייתא במזוזה בימים שהכהן הגדול דר בה.

בית החורף על בית הקיץ. הרי שאף בית שאינו עשוי אלא לחורף או רק לקיץ קרוי בית, בלשון הפסוק.

אמר ליה: לא מצינו בפסוק זה אלא ש"בית חורף" ו"בית קיץ" איקרי [הם נקראים]. אבל "בית" סתמא, בלא שם לווי לא איקרי.

ושוב איתיביה אביי ממה ששינונו במסכת מעשרות [ג ז]:

סוכת החג בחג — רבי יהודה מחייב [כפי שיתבאר מיד]. והכמים פוטרין.

ותני עלה בבבלייתא לפרש: רבי יהודה מחייב את הסוכה בעירוב חצירות.

שאם היתה הסוכה פתוחה לחצר שפתוחין לתוכה דירות אחרות, אסור לטלטל חפצים בשבת מהסוכה לחצר, אלא אם כן עירב בעל הסוכה עם בני שאר הדירות.

[והיינו, לפי שאסור לטלטל בשבת מן הבתים לחצר המשותפת, אלא אם כן עירבו כל דיירי הבתים את עצמם, להחשיב שהם גרים כולם בדירה אחת, על ידי פת, שמשותפים בה כל בעלי הבתים, ומניחין אותה באחד הבתים.

וסובר רבי יהודה שאף הסוכה חשובה "בית" לענין שאם לא נתערב בעל הסוכה עם דיירי הבתים, נאסרים כולם בטלטול חפצים מביתם לחצר].

וכן חשובה הסוכה בית לענין שתתחייב במזוזה.

וגם לענין שיתחייב הטבל במעשר.

שאינן פירות שהם טבל מתחייבים בתרומה